

SYNERGIEVOORDELEN OP DRIE PUNTEN

Toekomstmuziek in de waterketen?

Technische, maatschappelijke en economische ontwikkelingen die van belang zijn voor de ontwikkeling van de waterketen, lijken steeds sneller te verlopen. Het rijksbeleid, onder meer verwoord in de *Rijksvisie Waterketen* uit 2003 en het *IBO bekostiging waterbeheer* uit 2004, initieert en onderschrijft grote organisatorische en technische veranderingen om de wateropgaven van morgen het hoofd te bieden. Met dit in het achterhoofd gaven het *WaterKIP** (WaterKeten Innovatie Projecten) en het *BTO*, het collectieve bedrijfstakonderzoek van de Nederlandse drinkwaterbedrijven, begin 2004 opdracht aan *Kiwa Water Research* om de toekomstige technische onderzoeksbehoefte in de waterketen boven tafel te krijgen. En wat blijkt? Zolang over de techniek gesproken wordt, zit er toekomst in de waterketen. Op het gebied van klimaatverandering, ontwikkeling van sensoren en de afvalwaterketen is het mogelijk synergievoordelen te behalen.

Hoe kun je als onderzoeksprogrammerende instantie het beste omgaan met onzekerheden die beleidsveranderingen met zich mee brengen? De operationele zorgen van vandaag overschaduwden immers vaak het denken over de onzekerheden van morgen. De toekomst is dan een ver-van-het-bed-show. Scenarioplanning (denken in toekomstbeelden) is een inspirerende methode om toch na te denken over deze onzekere toekomst.

Om de toekomstige technische onderzoeksbehoefte in de waterketen te bepalen is een brede vertegenwoordiging uit de waterketen - gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven en adviesbureaus - uit-

genodigd een creatieve bijdrage te leveren. Daarbij werd volgens de deelnemers aan het project "eindelijk sectoroverschrijdend gepraat en nagedacht over de waterketen." Opgemerkt werd ook dat de partijen inhoudelijk en technisch heel ver komen, maar dat het bestuurlijk vaak nog stroef loopt. De techniek blijkt een onderwerp waarbij het met behulp van scenarioplanning mogelijk is gezamenlijk op te trekken en de waterketen te depolitiseren, dit in tegenstelling tot de vaak moeizame discussies over de toekomstige organisatie van de waterketen.

De vier toekomstbeelden voor de drinkwatersector zijn breed toepasbaar en bleken

uitstekend geschikt als basis voor de vier toekomstbeelden voor de waterketen. De waterketen-toekomstbeelden zijn tot stand gekomen door per bestaand drinkwater-toekomstbeeld te bepalen welke technieken in gebruik zullen zijn om het gewenste kwaliteits- en serviceniveau te bereiken in de waterketen.

Spiegelen huidige onderzoek aan resultaten

Een belangrijke stap bij het omgaan met een onzekere toekomst is de vertaling van toekomstbeelden naar de eigen (huidige) situatie. Is de situatie zoals beschreven in de toekomstbeelden al te realiseren met de huidige kennis en competenties of ontbreekt nog kennis om dit goed voor elkaar te krijgen? Het bijzondere is dat op deze manier vaak heel andere inzichten ontstaan dan wanneer alleen vanuit het heden zou zijn gedacht (het dagelijkse denkkader).

Deze manier van denken heeft gezorgd voor een groslijst aan onderzoeksbehoefte. Omdat het niet wenselijk is en zeker niet mogelijk om meteen aan alle onderzoeksbehoefte te gaan werken, zijn op basis van een aantal criteria prioriteiten gesteld**.

De onderzoeksbehoefte hebben geen hoog *Willie Wortel*-gehalte. Het belangrijkste resultaat is dat het nu duidelijker is in welk kader (lees toekomstbeeld) deze nieuwe of al lopende onderzoeken passen. Het belang van lopende onderzoek kan in een heel ander daglicht komen te staan als blijkt

De vier toekomstbeelden voor de drinkwatersector die dienden als basis voor de toekomstbeelden voor de waterketen. (zie ook *H₂O* nr. 20/2003, pag. 37-39).

VOORLOPER TECHNOLOGIE

INDIVIDUELE CONSUMENT

4

COLLECTIEVE BURGER

VOLGER TECHNOLOGIE

dat dit goed past binnen één toekomstbeeld, maar vrijwel niet in drie andere toekomstbeelden. Denken vanuit de toekomst maakt het mogelijk onderbouwde accentverschuivingen in de onderzoeksprogrammering door te voeren afhankelijk van de manier waarop met onzekerheid wordt omgegaan.

De lijst met onderzoeksbehoeften per toekomstbeeld kan worden gebruikt ter aanvulling, bevestiging of afstemming van huidige onderzoeksprogramma's. Maar omgekeerd kunnen de toekomstbeelden ook goed worden gebruikt om bestaande onderzoeksvoorstellen te toetsen en te prioriteren.

En nu?

WaterKIP en BTO hebben aangegeven de resultaten te zullen inzetten als aanvulling c.q. bevestiging van het huidige onderzoeksprogramma. Het advies van de projectgroep is verder de resultaten aan te grijpen als middel om onderzoeken met elkaar af te stemmen. Onderzoek dat voor de drinkwa-

terbedrijven interessant is, kan al wel in gevorderd stadium zijn in de afvalwaterwereld. Andersom geldt hetzelfde. Door te denken vanuit de waterketen is duidelijk geworden waar op technisch vlak synergie te bereiken valt. Door onderzoek gezamenlijk uit te voeren of resultaten met elkaar te delen, kan efficiënt van elkaars ervaringen worden geleerd en onderzoeksgeld optimaal worden ingezet.

Uit het project blijkt dat met name op de volgende vlakken synergievoordelen te behalen vallen:

- onderzoek naar de impact van klimaatveranderingen op de inrichting en het functioneren van de waterketen;
- onderzoek naar alle aspecten van het monitoren van het systeem ten behoeve van kostenbesparing, duurzaamheid of voorkomen van claims én onderzoek naar en ontwikkeling van technieken op het gebied van kwaliteitsbewaking en ICT;

- onderzoek naar verdere synergie in de afvalwaterketen die leidt tot kostenbesparing en duurzaamheid. ¶

**Jeroen Kluck (Tauf),
Cora Uijterlinde (STOWA),
Siemen Veenstra (Vitens) en
Karen Hitters (Kiwa Water
Research)**

- * Sinds 2000 stemmen Kiwa Water Research, Stichting RIONED, STOWA en RIZA hun waterketen-onderzoek af in het WaterKeten Innovatie Projecten (WaterKIP).
- ** Robuuste onderzoeksbehoeften zijn onderzoeksbehoeften die in drie tot vier toekomstbeelden naar voren komen. Hoe de toekomst zich ook ontwikkelt, investeringen in dit onderzoek zullen geen weggegooid geld zijn. Cruciale onderzoeksbehoeften zijn onderzoeksbehoeften die in één of twee toekomstbeelden van cruciaal belang zijn. Als de activiteiten in de waterketen die in deze toekomstbeelden zijn beschreven, doorgang vinden, dan moet deze kennis ontwikkeld zijn.